

Sinema Gezgini

“Sinema bir şenliktir.”

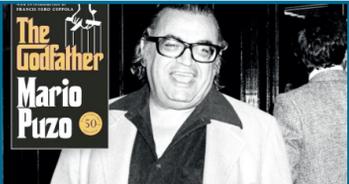
Instagram: @sinegezgin Facebook: Sinema Gezgini
e-posta: sine_filolog@hotmail.com

SİNE-SÖZ

“Sanat bir yakarma, bir dua biçimidir ve insan yalnızca duasıyla yaşar.”

Andrej Tarkovski
(1932- 1986)

SİNE-ANEKDOT

Baba filmine konu olan ve bir anda dünya çapında fenomene dönüşen romanın yazarı **Mario Puzo** ayrıca filmin senaryosunu da kaleme almıştı. Puzo bir söyleşide kendi anlatımla bu süreçte yaptığı şey hakkında en ufak bir fikri olmadığını söylemiş. Çünkü daha önce herhangi bir senaryo kaleme almamıştı. **Baba** (The Godfather) 1973'te iki Oscar ödülü kazandıktan sonra, senaryo tekniğini öğrenmek için senaryo yazarlığı üzerine bir kitap almaya karar vermiş. Bu konuda önerilen bir kitabı edinmiş fakat daha ilk bölümde ironik bir sürprizle karşılaşmış. İlk bölümün başlığı şuymuş: “Ders 1: Baba'nın Senaryosu”

SİNE-BİLGİ

Odorama (*)

“Kült yönetmen **John Waters**'in 1981 tarihli filmi **Polyester**'in gösterimlerinde kullandığı teknik. Gösterimden önce dağıtılan 'kazı-kokla kartlar' sayesinde izleyicilerin kolyalarak da filmi deneyimlemelerini amaçlayan Waters, aynı zamanda 1959'da mucit Hans Laube ve yapımcı Micheal Todd Jr. tarafından kısa ömürlü bir girişim olarak hayata geçirilen Smell-O-Vision tekniğine de saygı duruşunda bulunmaktadır. ‘Odorama ile çekildi: koklamak inanmaktır!’ sloganıyla tanıtılan Polyester'de hikâyenin akışı, başrolde yer alan Divine'in canlandırdığı Francine Fishpaw karakterinin duyduğu kokular yönlendirir. Odorama kartları sırasıyla şu on kokuyu ihtiva ediyordu: gül, osuruk, maket uçak tutkalları, pizza, benzin, kokarca, doğalgaz, yeni araba, kirli ayakkabı, oda parfümü. Perdede beliren sayılar izleyiciye o sahnede karttaki hangi kokuyu kazınması gerektiğini belirtiyordu.”

(*) Akt. *Gözde Onaran*, *Altyazı'nın Dünya Sinema Sözlüğü*, özel sayı 3, İstanbul, 2018, s. 146

Karaca Sineması, eylül ayını nefis bir seçkiyle açıyor. Sinemamızın medar-ı iftihar **Fatih Akın**'ın dört filmi bu hafta gösterimde. (Filmle ilgili ayrıntılı bilgi, orta sütunda “Haftanın Önerisi” bölümünde.) Ayrıca gösterimi devam eden başka nefis filmler de var. İşte 2-8 Eylül haftası programı:

Not: Fatih Akın filmlerinde parantez dışındaki sayılar ayın hangi günü olduğunu, parantez içindeki saatler ise o günkü seansa belirtiyor.

Bıçağın İki Yüzü (Avec Amour et Acharnement) / 12.00 - 15.45 - 20.30
6 Numaralı Kompartıman (Hytti Nro 6) /
Fatih Akın Filmleri:
Duvara Karşı (Gegen Die Wand) / 2, 6 ve 8 (20.30) - 3 ve 5 (18.15) - 4 ve 7 (16.00)
Altın Eldiven (Der Goldene Handschuh) / 2, 6 ve 8 (18.15) - 3 (20.30) - 4 ve 7 (14.00) - 5 (16.00)
Elveda Berlin (Tschick) / 2, 6 ve 8 (16.00) - 3, 5 (14.00) - 4 (20.30) - 6 ve 8 (16.00)
Paramparça (Aus dem Nichts) / 2, 6 ve 8 (14.00) - 3 (16.00) - 4 (18.15) - 5 (20.30)

YOLCULUK: KENDİNE YENİDEN VARMAK İÇİN

SİNE-KRİTİK

6 NUMARALI KOMPARTIMAN

(Hytti Nro 6, Finlandiya, 2021, 107 dk.)
Y: Johu Kousmanen
O: Seidi Haarla (Laura), Yuriy Borisov (Lyokha), Dinaara Drukarova (Irina), Tomi Alatalo (Sasha) vd.
Filmin Notu: ★★ ★★
Not: Bu yazıda filmle ilgili sürprizbozan unsurlara kısmen yer verilmiştir.

Bazı filmler izleyicisini yolculuğa çağırır. Hem filmin kendisiyle, yani ortalama bir buçuk saatlik süresi boyunca filmin bir anlatı olarak akmasıyla hem de öyküde karakterlerin yaptığı yolculukla bizi alıp götürür. Alıp götürür diyorum çünkü gerçekten de kimi filmler hem somut olarak hem de mecazen bize o yolculuğu yaşatırlar.

BİR KEŞFETME SERÜVENİ

6 Numaralı Kompartıman da bu duyguyu verdi bana. Özellikle de yolculuğun fiziksel olarak sona erdiği ama yeni bir yolculuğun başladığı anlarıyla... Sinema söz konusu olunca yolculukların tükendiğini düşünürüz. Yüz küsur yıllık film tarihinde her türlü araçla yapılan öyle yolculuklar gördük ki yeni birinin bizi heyecanlandırması çok kolay sayılmaz. Üstelik sadece filmlerle değil sanal dünyanın sunduğu imkânlarla günümüzde nereye istersek gitmemiz (gidiyor gibi olmamız) mümkün. Bu yüzden keşif duygusunu da büyük ölçüde yitirdik galiba. Her şeye sahip gibi gördüğümüz bir hayat içinde kaybettüğümüz en değerli duygu bu. Bu filmin kanıtlaştığı şeyse aslında keşfetmenin hiç bitmeyen bir serüven oluşu. Böyle bir macera çağrısı sunuyor film. Bizi önce iki farklı karakterle tanışıyor, sonra da onları birbirine... Filmi izlediğimizde ‘öteki’nin varlığına dair ön yargıların hemen ardında hiç ummadığımız öykülerin bizi beklediğini anlıyoruz bir kez daha. Ve elbette çıkışsız sandığımız yaşam yollarında bambaşka enerjilerin, buluşmaların, yepyeni yolların saklı olduğunu.

Finlandiyalı Arkeoloji öğrencisi Laura’yla başlayan film. Bir kapıyı çalıyor; renkli, entelektüel simaların uğrak yeri bir ev burası. Kız, ev sahibi edebiyat profesörü Irina’nın sevgili olan konuklar onu pansiyoner olarak biliyor. 10 bin yıl öncesinden kalma petroglifleri (kayalar üzerine nakşedilmiş kabartmaları) görmek için ertesi sabah Rusya’nın kuzeybatısını, Murmansk şehrine gidecek. Aslında Irina’yla plan yapmışlar ama kendi dünyasında çok mutlu olan kadın çalışmaya bahane ederek seyahate katılmıyor. Laura bu kadına aşık aslında ama belli

6 Numaralı Kompartıman

ki biraz kimlik çatışması ve büyük ölçüde aidiyet sorunu yaşıyor. Ne ki Irina’nın onu gerçekten gördüğü, anladığı yok. Laura, bir yarıya bir metafor olarak çıktığı bu yolculukta kompartımanı bir yabancıyla paylaşıyor bu yüzden. Para biriktirmek için Murmansk’taki madene çalışmaya giden kaba saba görünümlü Lyokha. Elbette daha ilk anda tedirginlik başlıyor. Sarhoş olan Lyokha’nın amiyane tavırları Laura’yı ürkütüyor. Geri dönmeyi düşünse de tikanıklığı ve Irina’nın mesafeli tavrını yüzünden vazgeçiyor. Trende başka uygun yatak bulamadığı için kompartımana dönüyor. Fakat yolculuğun kalandarı komşusunu yavaş yavaş tanımaya başlıyor. Ve her anlamda bambaşka olan iki karakterin yoğun bir merakla sarmalandıklarını, önce dostluğa, ardından da aşkın son derece dolaysız bir biçimde kendilerini bıraktıklarını görüyoruz. İki günden fazla süren yolculuk, farklı dünyalara ait bu iki insanın ortak bir dil yaratmalarına imkân tanıyor.

BİR AŞK FİLMİNDEN FAZLASI

Buraya kadar sanki ortalama bir aşk filminin yapısı var karşımızda. Hatta bu öyküleri Hollywood’un başı çektiği ticari sinemada izleyeceğimiz muhtemelen mutluluk vadeden bir aşk filmi dokusuyla sarmalanacaktık. İki yıl önce karşımızda çıkan **Yarına Tek Bilet**'i de anımsayabiliriz -ki o da trende geçen bir filmi.

6 Numaralı Kompartıman’da elbette çok daha iyisini yapıyor ve en temel insani duygularımızla yüzleştirmiş bir yapıyı inşa ediyor. Birine güven duymanın, onun dön-

yaşının parçası olmanın yarattığı o tarifsiz his söz konusu aslında. Ve modern yaşamda malum olduğu üzere son derece oynak bir zemin söz konusu. Kişinin kendi gerçekliğine bakması, giderek onu anlaması ve yaşamla nasıl bağ kurmak istediği önemli. Kousmanen, ikinci uzun metrajlı filminde isabetli bir tercihle bu duyguyu ön plana çıkarıyor. Ana karakterlerin görüldüklerinin aksine kırık, gizli, ifade edilmemiş yönleri var. Kaba, gürlütücü, biraz serseri görünümü altında Lyokha aslında kendini göstermekten, başkısıyla karşılaşmaktan nasıl kaçıyor, Laura da ciddi, resmi görünüşüyle sevgi arayışının zayıflığını saklamaya çalışıyor.

GERÇEK BİR YOLCULUK

Bu çarpışmadan içten gelen, doğal bir şeyler çıkmasını bekliyoruz. Filmin en güçlü yanlarından biri de bu merak duygusunu diri tutması. Laura’ya kadınların çok zeki varlıklar olduğunu söyleyen yaşlı kadın, iş sesi dinleminin önemini vurguluyor. Toplumsal koşullardan, çıkar ve beklentilerden, hesap kitaplardan uzak bir kişilik var içinde ve yaşamla uyumlu olan da o işte. Bu nokta önemli çünkü film iki karakterin de iç sesleriyle barışmalarına doğru ilerliyor. Aralarında ne olacağı merak ederken yolculuğun ağırlığını, kuzeye gitmenin o tuhaf hissini ädetaya yaşıyoruz. Buna değinmeden geçmeyelim, çünkü film ilerledikçe yolculuğun tadı ekrana yerleşiyor. Yönetmen treni bir dar mekân olarak ustaca kullanıyor. Ve yolculuk bitip de soğuk, vahşi ve uçsuz bucaksız doğasıyla Murmansk karşımıza çıkınca heyecanlı bir genişleme yaşıyoruz. Burası

Avrupa kıtasında Rusya’nın son büyük şehirlilerinden biri. Bulunduğu yere nazaran bir sanayi şehri. Kutup Denizeine yakın. Altı ay gündüz, altı ay gece yaşıyor. Bir açıdan çok soğuk, resmi, donuk. Ama karakterlerimiz için yolculuktan sonra taşıdığı anlam çok önemli. Bütün o yoldan sonra Murmansk ikisinin de yeni yaşam olasılığına kapıldıkları, doğalarının gizli yönlerine ulaştıkları bir nokta. Finalde ‘oraya gidilmez’ sözlerine kulak asmayıp buluşan ikilinin her şeyi aşırı mütih bir doğallığa, neredeyse çocuk safılığına erişmeleri çok anlamlı geldi bana. Yaşama dair o bitmeyen coşku belki burada saklıdır. Aidiyet sorunuyla ilgili ne yaşarsak yaşayalım, anlam üretmekte zorlanalım fark etmez, sevgilerimizle kendimizi bu sevginin, paylaşımın ve oyunun ruhuna bırakırsak gerisi geliyor. Bu bölümde kar fırtınasının görünümü, Murmansk’ın hâli gerçekten çok etkileyici. İzleyende böyle bir yolculuğa çıkmak arzusu uyandıracak kadar etkili.

6 Numaralı Kompartıman, yaşamı sınırlandıran sosyal engellerimize dair güçlü bir anlatı. Kendiliğindenliğe ulaşmak, gerginliği bırakmak ve akışa güvenmek adına çok keyifli bir iki saat sunuyor. Ayrıca önceki yıl Cannes Film Festivali’nde jüri özel ödülü kazandığını ekleyeyim. Başka Sinema dağıtımıyla bu hafta yeniden gösterimde. Yolculuğun lezzetini büyük ekranda yaşamak isterseniz **Karaca Sineması**ndaki gösterimleri kaçırmayın derim. Küçük ekranda izlemek o müthiş serüvenin etkisini biraz azaltıyor ama sinemada izleme şansınız yoksa Mubi’nin kütüphanesine de bakabilirsiniz.

HAFTANIN ÖNERİSİ

FATİH AKIN’I (YENİDEN) KEŞFETME ZAMANI

Çektiği her filmle ilham veren yönetmenlerin sayısı çok az. Sinema sanatını dönüştürmeleri, yepyeni teknikler, özgün içerikler üretmeleri de gerekmiyor. Sinema özünde hikâye anlatmak olduğuna göre öykülerini samimi, güçlü duygularla anlatmaları yeterli. Böyle sinema tutkunu yönetmenlerin ilham verici olduğunu düşünüyorum. **Pedro Almodovar**, **Paolo Sorrentino** örneğin. **Fatih Akın** da benim nazarımda o yönetmenler arasında yer alıyor. Her filminin kendine has bir ruhu, çekimi var. Ve film bittikten sonra yaşama dair güçlü izlenimler bırakıyor. Kaliteli şaraba nefis bir sohbetin eşlik etmesi gibi.

Fatih Akın’ın kültürlerarası imgelemler dokuduğu filmlerini seviyorsanız bu hafta mutlaka kendinize zaman ayırın çünkü son dönem filmlerinden dördünü beyazperdede yeniden izleme şansı bulacağız. Bu dört film arasında elbette pek çok açıdan en ilgi çekici olanı yönetmenin başyapıtlarından sayılan **Altın Ayı** ödüllü **Duvara Karşı** (Gegen die Wand, 2004). Geleneksel değerlerle kentli kültürün

Fatih Akın

örgürlük çatışması arasında filizlenen ve bizi yüreğimizin derinlerinden yakalayan modern bir melodram var. **Sibel Kekilli** ve **Birle Ünel**'in bu filmdeki uyumu nasıl da can yakıyordu. İkisi de uluslararası arenaya bu filmle çıktı. Güçlü, sarsıcı senaryosu ve içten anlatımıyla sinemamızın son dönem en iyi filmlerinden biri.

İkinci film bir roman uyarlaması. Wolfgang Herrndorf’un **Yokuş Aşağı** diye çevrilen bir büyüme ve dostluk öyküsü. Aynı zamanda yolculuk da barındırıyor. **Elveda Berlin** (Tschick, 2016) özellikle Amerikan filmlerinin belirlediği gençlik filmi klişelerine düşmeyen, taze, keyifli iki karakter-

Duvara Karşı

riyle yolculuk yaptıran özel bir yapımdır. Bir yarıya Alman kültüründe ‘yabancı’nın konumunda da bakıyor. Orta sınıf liberal Alman düşüncesi üzerinden ana karakterin dönüşümüyle eleştirilmesini de esirgemiyor. Merakla izlenen bir yol filmi.

Üçüncü film Cannes’da Akın’ın yeniden yarıştıran ve Altın Küre’de yabancı dalda büyük ödül kazanan **Paramparça** (Aus dem Nichts, 2017). Bu özgün senaryoda **Diane Kruger** kariyerinin en iyi performanslarından birini yapıyor. Bir terör saldırısında eşi ve oğlunu kaybeden Katja’nın adalet arayışı filmin merkezinde. Fakat tabii teröre, göçmenlere bakışın altında yatan ırkçı

egilimler, kurbanın suçlandıği ikiyüzlü ahlak anlayışı eleştiriden nasibini alıyor. Filmin gerilim tonundaki başım **Fatih Akın**'ın kendini daima yenilediği ustalıklı sinemasının işareti.

Şeçinin son filmi iki yıl önce gösterime giren ve herkesi şaşkırtan, yönetmenin korku-gerilim türüne uygun koyu bir anlatıma yer verdiği **Altın Eldiven** (Der Goldene Handschuh, 2019) Bu şaşkırtıcı filmde 1970’lerde Almanya’da epey ses getiren seri katil Fritz Honka’nın dünyasına bakıyor **Fatih Akın**. Başrolde **Jonas Dasser**'in harika performansı, müthiş sanat tasarımı, öykünün gerektirdiklerini uygulayan tavizsiz bir sinema. Şiddet sahneleri sebebiyle epey de eleştirilmiştir ama bir katilin zihnine bakarken modern toplum üzerine gözlemlerini de sıralayarak ihmal etmiyor yönetmen. Bu yönüyle dikkatle ve bunun için de kesinlikle büyük ekranda izlenmesi gereken sarsıcı bir yapımdır.

Bu hafta ne yapip edin bu filmleri kaçırmayın derim. Yeni filmlerini dört gözle bekleyen sinemaseverler adına, Fatih Akın’da buradan selam olsun.

GÖSTERİME YENİ GİRENLER

CANAVAR

(Beast, Y: Baltasar Kormakur)
Karısını kaybeden bir doktor, kızlarıyla Güney Afrika’da bir doğal hayat tatiline çıkıyor. Fakat burada avcılardan kaçan bir aslanın saldırılarına maruz kalıyorlar. **İdris Elba** başrolde. Film, ticari sinemanın kalıp ve klişelerini sonuna dek kullanıyor ve finale doğru inanılmazlığını yitiriyor. Haftanın oyalayıcı filmlerinden biri ama görmesiz de bir şey kaybetmezsiniz. (93 dk.)

BİÇAĞIN İKİ YÜZÜ

(Avec Amour et Acharnement, Y: Claire Denis)
Fransa’nın ilginç sinemacılarından **Claire Denis** bir ilişki tahliline soyunuyor. Mutlu ilişkilerini sürdürülen bir çiftin huzuru eski bir sevgili yüzünden bozulmaya başlıyor. Psikolojik gerilim unsurlarını çok iyi kullanan Denis incelikle bir sinematografikle aşkın çözümlüğünü anlatıyor. **Vincent London** ve **Juliette Binoche**’un olgun performanslarıyla haftanın en iyi filmi kuşkusuz. (106 dk.)

DAVET

(The Invitation, Y: Jessica M. Thompson)
Kuzenin daveti üzerine şatafatlı bir düğüne katılan kadının burada korkunç olaylarla karşılaşması. Aslında katıldığı düğün bir vampir topluluğun düzenlediği ritüel. Elbette bolca kan aktılıyor ve kurbanlara da yazık oluyor. Fragmanday filmin sürprizleri biraz açık edilmiş ama yine de bu türde severler için sürükleyici olabilir. (104 dk.)

SANRI

(Y: Onur Bilgin)
Şehir dışındaki zengin bir evde bir kızın bakkıncısı olarak iş bulan genç kız, doğüstü olaylar yaşamaya başlıyor. Bunlar hem doğüstü hem korkunç. Film doğrudan üç harfiliere bağlanıyor ama zayıf senaryosu, kötü oyunculukları ve korkutma konusundaki ufaksızlığıyla anlamsız yerli korku filmlerine ekleniyor. Vakit kaybı olduğu kesin. (74 dk.)

YALANCI ŞAHİT

(Y: Bilal Kalyoncu)
Davalarda yalancı şahitlik yapan Ali Cengiz diye bir tip var. Bu fikrin bir komedi filmi için ilginç ve yeterli olduğunu düşünmüşler. Hiçbir şey anlatmayan, saçma sapan uzuk yerli komedilerimiz bir film daha eklenmiş böylece. Haydi her şeyi geçelim de hikâye illa mafya babalarına mı bağlanmalı? Bu ülkenin komedi düzeyi bu mu yani? (95 dk.)

SEKİZ SIFIR

(Y: Uğur Güzel)
Açıkçası bu film ne anlatıyor anlamadım. Teknik direktör gibi davranan ya da bir sebeple bu role soyunmuş bir tip var. Ne idiği belirsiz bir turnuva bir grup yeteneksiz futbolcuyla hazırlıyor. Futbol jargonuna ait komik replik ve sahneler olsun demişler ama bana kalırsa becerememişler. Keyifsiz, düzensiz, şekilsiz bir film. Futbola bayılan seyircileri bile mutlu edeceğini düşünmüyorum. Ayrıca **Aydoğan Temel** abi, neden rol aldın bu filmde? (99 dk.)

ÖRÜMCEK-ADAM EVE DÖNÜŞ YOK

(Spider-Man No Way Home, Y: John Watts)
Marvel fanatikleri için güzel haber. Yeni Örümcek Adam serisinin son halkası, yeniden sinemalara geliyor. Salgın sonrası vizyondan en çok izlenen filmelerinden biriydi kendileri. Hikâye malum, Peter Parker bir kimlik karmaşası yaşıyor ve Doktor Strange’ten yardım istiyor. Farklı evrenlerdeki Örümcek Adamları bir araya getirmesi hoş ama gerisi boş. (148 dk.)

HAZİNE AVCSİNİN MACERALARI VE ZÜMRÜT TABLET

(Tad the Lost Explorer, Y: Enrique Gato)
Sakarlığıyla meşhur arkeolog Tad üçüncü macerasıyla dönüyor. **Indiana Jones** filmlerinin havasını çocuk izleyiciler için uyarlayan bu keyifli animasyon serisi, çizimleri, esprileri ve eğlenceli hikâyesiyle her yaştan çocuk için hoş bir seyir deneyimi sunuyor. Bu bölümde Tad bir kaza sonucu efsanevi bir büyüün gerçekleşmesine yol açıyor. (90 dk.)

